

انتخابات و امنیت ملی

مؤلفه‌های مؤثر مشارکت
بر اقتدار و امنیت کشور

ابوذر حاتمی

کارشناس سیاسی

مهم‌ترین مؤلفه‌های مؤثر مشارکت بر اقتدار و امنیت کشور چیست؟ آیا انتخابات می‌تواند یک مؤلفه باشد؟ این انتخابات چه ویژگی می‌تواند داشته باشد؟

نظام سیاسی مردم سالار، هم می‌تواند پدیده‌ای مؤثر در تقویت و تثبیت امنیت ملی باشد و هم می‌تواند به چالشی برای امنیت ملی تبدیل شود. در خصوص رابطه انتخابات و امنیت ملی یا به عبارت دقیق‌تر تأثیرات انتخابات بر امنیت ملی، از یک سوی می‌توان به کارکردهای امنیت زا و از سوی دیگر به کارکردهای امنیت زدا و تهدیدزا اشاره کرد.

در نظام‌های مردم سالار، به انتخابات به عنوان سازوکاری ویژه برای توسعه و بهبود امنیت ملی نگریسته می‌شود؛ با این حال تحقق این کارکرد در بهترین شکل آن، مستلزم پیدایی برخی پیش شرط‌ها و بستری‌های خاص خود است. برخی مطالعات نشان می‌دهد که تحقق کارکردهای امنیت ساز نظام انتخاباتی، وابسته به لوازمی است که گزینش نظام انتخاباتی مناسب؛ نحوه فائق آمدن بر شکاف‌های قومی و نژادی و مذهبی؛ گسترش فرهنگ سیاسی مشارکتی، تخفیف تأثیر سیاست‌های قدرت‌های بزرگ؛ و غلبه بر مدارهای توسعه نیافتگی اقتصادی، از جمله آنها به شمار می‌آیند.

امنیت ملی را هم از بعد سخت افزاری و هم از بعد نرم افزاری می‌توان مورد تحلیل قرار داد؛ ابعاد نرم افزاری امنیت ملی که مورد تأکید تحلیل‌های نوین امنیتی هستند، با مواردی چون ظرفیت سیاسی، کارایی سیستمی، مشروعیت سیاسی و انسجام اجتماعی مشخص می‌شوند؛ از این رو، هر مؤلفه و متغیری که به تقویت این موارد بینجامد، در افزایش ضریب امنیت ملی مؤثر است.

در این راستا، انتخابات به عنوان سازوکاری که کارکردهایی در جهت ارتقای این موارد ایفا می‌کند، یکی از ارکان نظام‌های نوین سیاسی در ایجاد تعادل سیستمی است.

از جمله کارکردهای تعیین کننده مرتبط با انتخابات و سازوکار انتخاباتی در راستای برقراری امنیت و ثبات نظام سیاسی، مواردی چون: توانایی تطبیق با تغییرات محیطی؛ پرهیز از منازعه‌های خشونت آمیز؛ افزایش کارایی و مشروعیت؛ و ایجاد ثبات سیاسی، قابل اشاره است؛ اما یکی از مشکلات خاصی که برخی کشورها در پی به کارگیری فرآیندهای انتخاباتی با آن روبه‌رو بوده‌اند، ایجاد نابسامانی، آشفتگی و هرج و مرج سیاسی در اثر رقابت ناسالم و نامتوازن میان گروه‌های سیاسی و اجتماعی گوناگون بوده است که فرآیند رقابت انتخاباتی را به منازعه‌های مزمن و بعضاً پایان ناپذیر تبدیل می‌کند.

این در حالی است که در انتخابات ریاست جمهوری اسلامی ایران، آشکارا فرصت‌های بسیاری برای تقویت امنیت ملی از طریق برگزاری صحیح و مدبرانه این رخداد سیاسی وجود دارد.

از سوی دیگر، باید توجه داشت که هر چند حفظ امنیت انتخابات و در نظر گرفتن ملاحظه‌های امنیتی کلان مربوط به این رخداد سیاسی

انتخابات مجلس شورای اسلامی را می‌توان از مهمترین جنبه‌های عینی و عملیاتی مردم سالاری دینی در نظام سیاسی کشور دانست که با جنبه مهم دیگر آن - یعنی اسلامیت نظام - پیوندی عمیق و ناگسستنی دارد. این اهمیت، از سویه‌ها و ابعاد مختلف، قابل ردیابی و ارزیابی است. در واقع، انتخابات‌ها در جمهوری اسلامی ایران، فقط یک کنش سیاسی عام برای تعیین دومین مقام سیاسی کشور یا تعیین ترکیب مجلس شورای اسلامی در یک دوره چهار ساله (که بخش مهمی از سرنوشت و مقدرات کشور را در ابعاد مختلف مشخص می‌کند) نیست؛ بلکه این انتخابات‌ها؛ **یک** عاملی اساسی در مشخص شدن وزن و جایگاه جریان‌ها و گروه‌های سیاسی مدعی قدرت و مدیریت کشور در رقابتی جدی و فراگیر به شمار می‌آیند؛

دو، رقابتی است که در آن، بسیاری از مسائل و مشکلات کلان کشور مورد بحث و گفت‌وگو قرار می‌گیرد و دیدگاه‌های مختلف در این خصوص مطرح شده، ارزیابی می‌شود.

سه، انتخابات، محملی اساسی برای آشکار شدن دیدگاه‌ها و نظرات گروه‌ها و اقشار مختلف مردم در خصوص گفتمان‌های مطرح در زمینه مدیریت عالی و راهبردی نظام و مسائل و چالش‌های کلیدی کشور است. **چهار**، تأثیرات عمیق انتخابات در ایران از بُعد سیاست خارجی نظام هم بسیار قابل توجه است و برگزاری انتخاباتی با شکوه و با مشارکت آحاد مردم و گروه‌های سیاسی، در عرصه‌های بین‌المللی، پیام آور مقبولیت نظام است.

بر اساس توجه به مؤلفه‌های بنیادینی که به برخی از آنها در سطور فوق اشاره شد، می‌توان انتخابات آتی مجلس شورای اسلامی را در چارچوب امنیت ملی نظام مقدس جمهوری اسلامی نیز بررسی کرد:

■ انتخابات در چارچوب امنیت ملی

انتخابات به عنوان یک رخداد سیاسی مهم و تعیین کننده در هر